

МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕХНОГЕННО НАВАНТАЖЕНИХ РЕГІОНІВ

Бойко В.В., аспірант; Пляцук Л.Д., професор

Функціонування промислових підприємств, об'єктів енергетики і транспорту призводить до формування суперечностей між потребами суспільства у техногенному розвитку і завданнями стійкого соціально-економічного розвитку країни, збереження й відновлення навколишнього середовища. Їх розв'язання можливе лише за умов ефективного науково обгрунтованого управління рівнем екологічної безпеки в країні та окремих техногенно навантажених урбанізованих екосистемах.

Існуючі методи оцінки екологічної безпеки базуються на нормативному підході, що встановлює лише гранично допустимі рівні впливу на оточуюче навколишнє середовище та населення. Такий підхід не дозволяє оцінити стан безпеки в урбанізованій екосистемі та вплив негативних техногенних факторів на здоров'я населення у разі перевищення гранично допустимих рівнів забруднення. Для оцінки екологічної ситуації по атмосферному повітрю найбільш прийнятні комплексні показники стану атмосферного повітря, які визначаються Держкомгідрометом за даними власної мережі спостережень за станом атмосфери. Для оцінки гостроти екологічної ситуації в регіоні по забрудненню атмосферного повітря пропонується розраховувати індикатор, що є середньоарифметичним значенням чотирьох нормалізованих оцінок (індикаторів), розрахованих з використанням таких показників як питома вага населення, що проживає в містах із високим індексом забруднення атмосфери в загальній чисельності населення даного регіону, викиди в атмосферу забруднюючих речовин (т) на рік; захворюваність на 1000 чоловік населення; дитяча смертність на 1000 народжених.

Оцінку гостроти екологічної ситуації по водному фактору проводять за допомогою показників антропогенного навантаження таких як об'єм скидів забруднених стічних вод або маса забруднюючих речовин, що потрапляють із стічними водами у водні джерела. Проте дані показники не характеризують ступінь антропогенного навантаження на водні ресурси регіону, оскільки при цьому не враховується водність території. Тому доцільно використовувати показник навантаження на річковий стік – питомий скид забруднених стічних вод (м^3), або показник приведеної маси забруднюючих речовин, що надходять із стічними водами (ум. тонн) на 1 км^3 річкового стоку. Найбільше антропогенне навантаження відчувають водні джерела Донецької, Київської, Луганської, Одеської областей, а за об'ємом скидання забруднених стічних вод на першому місці в Україні стоїть Донецька область ($1478 \text{ м}^3/\text{рік}$), на другому Дніпропетровська – $611 \text{ м}^3/\text{рік}$. Аналогічні показники питомого антропогенного навантаження на ґрунт – це питома вага порушених земель в загальній площі земель регіону; питома вага площ, зайнятих сховищами відходів, зокрема несанкціонованими в загальній площі земель регіону; загальний обсяг накопичених відходів, зокрема по класах небезпеки.